

“La Boira Turística de Ponent”: una nova experiència en el sector turístic

Irene Barón - Joan Yeguas

Centre de recerques del Pla d'Urgell Mascança

RESUM: Aquest article pretén descriure i analitzar la promoció turística de les terres de Lleida a través d'un element meteorològic que és propi de la zona geogràfica, la boira. Un símbol patriòtic ponentí que forma part del paisatge i defineix el caràcter de les persones que hi habiten. Més enllà del tòpic, la boira s'usa com a excusa per conèixer el territori de la plana de Lleida. El cofoisme local no deixa veure que som un indret bastant desconegut per a la resta de Catalunya, per tant, la boira podria ser una manera de “crear marca” per tal que se'ns conegui més fàcilment.

PARAULES CLAU: Territori, economia, patriotisme, meteorologia, paisatge.

ABSTRACT: This paper aims to describe and analyse the touristic promotion of Lleida's territory by the means of the fog, a weather condition common in the area which is also part of the landscape and defines the nature of the inhabitants of the Western plains of Catalonia, thus becoming a patriotic symbol. Topics aside, the fog is being used as a pretext —and could easily become a hallmark— to discover Lleida's lowlands, an area fairly unknown to the rest of Catalonia despite local pride.

KEY-WORDS: territory, economy, patriotism, meteorology, landscape.

CARACTERÍSTIQUES FÍSiques I GEOGRÀFIQUES

La boira és un fenomen meteorològic que es dona arreu del món. A Catalunya apareix sobretot a conques o depressions interiors a causa del refredament de l'aire o perquè el sol no escalfa prou a la tardor i l'hivern. La boira de les comarques de Ponent té una característica particular: persisteix durant dies, mentre dura l'anticicló (períodes secs des de finals d'octubre fins a mitjans gener), i això es degut al fet que la boira forma part d'una àrea gran anomenada Depressió de l'Ebre.

Concretament, fem referència a sis comarques: el Segrià, la Noguera, les Garrigues, el Pla d'Urgell, l'Urgell i la Segarra (fig. 1). Es tracta de les zones regades



Foto 1. Mapa de les sis comarques de Ponent (edició: Irene Barón).

directament o indirectament (per canals artificials) pel riu Segre, al Ponent o oest de Catalunya. Existeix molt debat a l'hora d'anomenar-les: comarques de Lleida, terres de Lleida, pla de Lleida, la terra ferma, Ponent, etc. I des de fora hi ha gent que confon aquest territori amb tota la província de Lleida, divisió administrativa creada per l'estat espanyol l'any 1833. L'economia i la demografia fan de Lleida una ciutat de referència a la zona, i n'exerceix la capitalitat des d'època ibèrica. Tal com recordava el cronista Ramon Muntaner, que entre 1325 i 1328 escrivia: “Barcelona és cap de Catalunya en la Marina, e en la Terra Ferma, Lleida”.



Foto 2. Cuina de Casa Utxafava, a Vila-sana (foto: Foto Miratge).

ASPECTES POSITIUS I NEGATIUS DE LA BOIRA

La boira genera filies i fòbies a parts iguals. Històricament, com la neu a les zones de muntanya, la boira s'ha vist de forma negativa. I per això hi ha raons objectives, per les dificultats que pot generar: l'augment de la despesa en calefacció i la perillositat a l'hora de conduir un vehicle. Cal dir, però, que la boira també genera un estat psicològic en contra pel simple fet de no veure el sol durant dies. Es tracta d'una visió on el valor principal i únic és el sol com a astre rei absolut. Una actitud que pot sorgir a un forà, ja que no està acostumat a la boira, però també a una persona inadaptada al propi territori. Per això, si la boira roman quieta uns dies, hi ha persones que tenen la temptació d'anar a veure el sol. Hom agafa el cotxe i se'n pot anar cap a Barcelona (a l'Anoia la cosa ja canvia), a la platja (Tarragona o Cambrils semblen carrers de la plana de Lleida farcits de gent que pots anar saludant), o cap a la muntanya (el Pallars o el Solsonès són indrets suficientment alts per no "patir-la", sense oblidar indrets alts de la Noguera com Àger).

També hi ha veritables fanàtics de la boira. Primer, des del punt de vista del paisatge emocional. Hi ha gent que estima la boira perquè forma part de la decoració de la seva quotidianitat, per tant, quan arriba l'hivern i no hi ha boira, sembla que falta alguna cosa. Un exemple serien les festes nadalenques, moment en què s'afirma que un Nadal amb boira és Nadal, i al contrari, no. Un altre fenomen seria aquella persona que necessita o busca la

boira com a experiència sensitiva, algú que la coneix i intenta penetrar-hi per viure-la. En tots els casos, cal trobar l'encant a la boira. Altres s'hi atansen des del món de la fotografia, perquè atorga un toc màgic als paisatges, evocadors i plens de misteri. Sembla que el temps estigui aturat, i que l'ànima capti els moments de tranquil·litat. També existeix un punt d'equilibri entremig, i tenir en compte que la meteorologia no canvia a voluntat de cadascú. La boira és un fenomen que no dura tot l'any, actualment, a tot estirar, són entre vint i trenta dies. Contràriament al que molts pensen, la boira no interfereix per a res en la vida quotidiana. Els habitants de Ponent sabem que les activitats no s'aturen per la boira, tot segueix el seu curs amb normalitat. Si això ho traslладem a nivell internacional, per exemple a Europa, trobem que la boira és força habitual a ciutats com Londres, París, Berlín, Milà, entre d'altres. I en aquests llocs, la boira ha generat abundants obres literàries i artístiques. En resum, simplement és qüestió de veure-ho des d'una altra perspectiva.

NAIXEMENT DE LA IDEA

Nosaltres som propietaris de Casa Utxafava (fig. 2), una casa rural de lloguer vacacional a Vila-sana (el Pla d'Urgell). Com que la boira és una cosa important a les nostres vides, notem amb preocupació que la informació meteorològica, difosa per televisió o ràdio, parli de forma esbiaixada d'aquest fenomen, perquè això és determinant per al turisme. Si el client s'espanta, pot decidir no venir a passar un cap de setmana a les terres ponentines,

per tant, la percepció negativa de la boira és una cosa que perjudica seriosament el negoci turístic. En canvi, la neu sí que pot generar problemes objectius importants, però ha aconseguit alliberar-se de l'estigma negatiu. Heu vist la gent del Pirineu queixar-se de la seva gallina dels ous d'or?

Farts dels comentaris negatius i de la baixada de la clientela hivernal, va sorgir la idea un 9 de desembre de l'any 2013. Com cada any, aquell dia va arribar la boira i s'hi va instal·lar. Vam fer un post a la pàgina de Facebook de la casa rural, en el qual contraposàvem la nostra boira, neta i sana, contra la boira que hi ha a Barcelona com a conseqüència de la contaminació (fig. 3). El resultat fou massiu i aclaparador. El mateix dia a la tarda ja vam crear una pàgina *fanpage* al mateix Facebook, amb el nom de "La Boira de Ponent.cat", que a finals de 2015 vam transformar en "La Boira Turística de Ponent". En aquesta pàgina s'ofereix la possibilitat de penjar fotografies amb

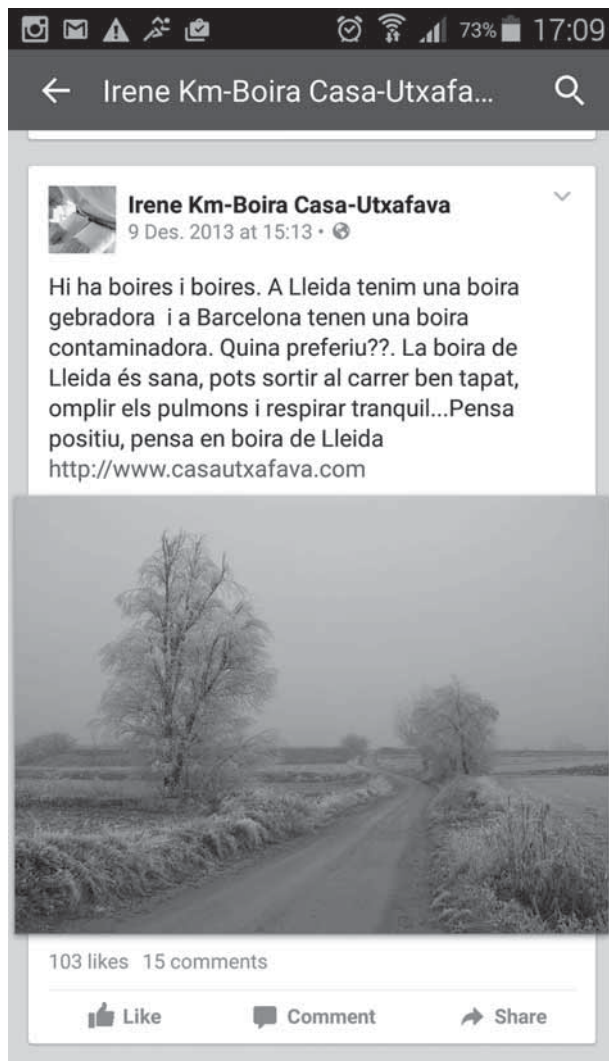


Foto 3. El post que originà la pàgina "La Boira Turística de Ponent", 9 de desembre de 2013 (foto: Irene Barón).

boira o sense, que tinguin relació amb el territori anomenat Ponent o plana de Lleida, i afegir-hi el comentari que hom cregui oportú. En dues setmanes sumàvem més de tres mil seguidors, i la proposta va aparèixer als mitjans de comunicació catalans i, fins i tot, estatals.

Actualment, continuem picant pedra en favor del coneixement del territori, sempre fent-ho des del voluntarisme individual. Amb pas lent, però ferm, hem arribat fins als sis mil quatre-cents seguidors (novembre de 2016). D'altra banda, també cal afegir els seguidors de Twitter, Instagram i Facebook de la "Marxa de Boira" (de la qual després parlarem), que en total sumarien aproximadament uns quinze mil.

LA BOIRA COM A ELEMENT PATRIÒTIC I TURÍSTIC

Com a empresaris de turisme rural del Pla d'Urgell, cansats que les nostres terres d'interior siguin quasi desconegudes arreu de Catalunya (especialment a Barcelona), vam intentar "crear una marca" perquè se'ns pogués identificar fàcilment. De la mateixa manera que al Pirineu venen la neu, nosaltres podem vendre la boira. Cal dir que el fenomen de concebre la boira com un reclam turístic és completament nou. En un moment que tothom vol anar de viatge, i quasi tot està inventat, allò diferent i encara no contaminat és viure experiències i sensacions a la boira. És la novetat que encara no has viscut. I més, sovint la boira roman per molts dies seguits, cosa que no és gens habitual a altres llocs de Catalunya.

L'interès fonamental de "La Boira Turística de Ponent" és la de vendre territori, promocionar les terres de la plana mitjançant un element meteorològic característic de la zona. La boira acaba marxant, però resta el territori. Rere la boira cal descobrir l'entorn rural de Ponent. Malgrat allò que puguin dir els polítics i les campanyes turístiques organitzades des dels organismes públics, la plana de Lleida és un indret poc conegut per la gent. Un lloc ric en paisatges, patrimoni i bona gent. Es tracta de descobrir una zona relativament propera a Barcelona, que fins ara només era concebuda com un lloc agrícola de pas. Tenim un lema que és: "viure a Ponent, experiència i sentiment".

La boira, ens agradi o no, forma part del nostre paisatge i defineix el caràcter. Per tant, volem trencar el tòpic que la boira és negativa. Nosaltres pensem tot el contrari. La boira és una manera de viure, d'aquí el nostre lema: "pensa en positiu, pensa en boira". Hauriem de canviar el xip, i en lloc de patir la boira, caldria gaudir-la, només es necessita una simple variació de perspectiva. En lloc de veure-ho com un problema, s'hauria de mirar com una oportunitat. No és el mateix visitar un entorn rural amb sol o amb boira, el panorama canvia completament. Per



Foto 4. Felicitació de l'any 2016 amb boira, prop del Salt del Duran (foto i edició: Irene Barón).



Foto 5. Posta de sol a la partida dels Oberts, terme de Vila-sana, feta el gener de 2014 (foto: Joan Yeguas).

tant, cal venir amb sol, però també amb boira (aquesta és la novetat).

El ressò i l'acceptació mediàtica de la proposta sobre la boira ens ha sorprès de forma satisfactòria. Després de més de tres anys d'experiència, i de posar una foto diària a les xarxes socials amb motius ponentins (paisatges, pos-

tes de sol, patrimoni artístic, etc.), amb boira o sense, ens hem adonat que el públic que ens segueix és molt divers (figs. 4 i 5). Ja sabem que la gent clica "M'agrada" quan veu una foto que li toca emocionalment. També notem que hi ha moltes persones en el mateix territori que ens segueixen, fet que atorga un important component pa-

triòtic a la nostra tasca. És important que la gent de la plana de Lleida es cregui el territori i se l'estimi. La boira en forma part, sempre l'hem tingut i la tindrem. Per tant, potser que li traguem profit.

LA MARXA DE LA BOIRA

Més enllà de les xarxes socials i la contemplació de fotografies, que té un abast important, també hem realitzat un altre tipus d'activitats. Una ha estat l'organització d'una caminada popular anomenada "Marxa de la Boira", feta conjuntament amb l'empresa Boira Bike (capitanjada pels intrèpids Roger Tutusaus i Norbert Herrera). La primera ruta va tenir lloc el 24 de gener de 2015 al Palau d'Anglesola, la segona es va portar a terme a Vila-sana el 10 de gener de 2016 (fig. 6), i la tercera s'ha fet a Mollerussa el 15 de gener de 2017. En tots els casos es va triar la comarca del Pla d'Urgell, i es van realitzar dos recorreguts, un de 10 quilòmetres i un altre entre

municipals de Miralcamp i Golmés. Un dels al·licients ha estat els avituallaments, farcits de productes de proximitat. La marxa començava i finalitzava en el mateix indret, on es va muntar un mercat d'artesans que vam anomenar "fira lifara", sobretot perquè s'inclou la degustació d'una cassola de tros gegant. També s'han fet concursos d'Instagram, entre d'altres.

El primer any hi va haver 200 inscrits. El segon, 450 inscrits. I el tercerensem arribar als 700 inscrits. El segon any, 2016, vam pensar que una part del cost de la inscripció s'havia de destinar a una causa solidària a nivell comarcal. En concret, es va costejar el trasllat d'un cavall de la Camarga per a l'estany d'Ivars i Vila-sana, un animal que pastura al canyissar de depuració (fig. 7). Aquests diners foren entregats al Consorci de l'Estany, i a l'agost de 2016 fou batejat el cavall amb el nom de "Boira-Senill". El 2017 l'ajuda es destinarà a una sortida a la natura adreçada als nens del centre Siloé d'educació especial. Tota una sèrie de reclams que ens han dut molt sovint a ser el cen-



Foto 6. Notícia a la premsa de la segona ruta de la boira (foto: Suplement del diari Segre al Pla d'Urgell, 13 de gener de 2016).

20-25 quilòmetres, en un terreny planer i assequible per a tothom. El primer any es va passar pel Palau d'Anglesola, El Poal i Bellvís; el segon any per Vila-sana, l'estany d'Ivars i Vila-sana, Ivars d'Urgell i el Castell del Remei; i el tercer per Mollerussa, Vilanova de Bellpuig, i pels termes

tre d'atenció de la premsa, de mitjans locals i nacionals, ja sigui escrita, radiofònica o televisiva.

Un pas més enllà ha estat la creació del "Club de la Boira", el gener de 2016, immediatament després de la realització de la segona marxa. Aquesta experiència ha



Foto 7. Notícia a la premsa de l'arribada del cavall Boira-Senill (foto: Diari *La Mañana*, 30 de juny de 2016).

estat encapçalada per Irene Barón, Roger Tutusaus i Joan Yeguas. Tothom pot formar-hi part, simplement cal registrar-se i tenir ganes de conèixer el territori de Ponent: ja sigui de caire natural, gastronòmic, patrimonial, etc., amb una caminada o un simple passeig. Actualment, en formen part unes 700 persones. Periòdicament, fem alguna activitat sorpresa, que es comunica quan falten unes dues setmanes (fig. 8). La primera es va portar a terme el dia 19 de març de 2016: "El mirador de la plana i l'Urgell". Va transcórrer a Almenara Alta (municipi d'Agramunt, l'Urgell) i va consistir en una caminada entorn del Pilar d'Almenara i la visita a una necròpolis preibèrica.



Foto 8. Una de les sortides del Club de la Boira, feta a Vinaixa el 9 d'abril de 2016 (foto: Estanislau Tutusaus).